

Õiguskantsler

Teie 04.03.2018 nr

Meie 03.04.2018 nr 7-4/180460/1801557

Regionaalpoliitika põhiseaduspärasus

Lugupeetud avaldaja

Küsisite, kas Eesti eri piirkondade ebaühtlane majanduslik areng, regiooniti erinev investeeringute hulk ning Harjumaa kiirem areng rikub põhiseaduse (PS) §-s 2 sätestatud põhimõtet, mille järgi Eesti on riiklikult korralduselt ühtne riik. Teie hinnangul ei ole regionaalpoliitika taganud ühtset tasakaalustatud arengut kõikjal Eestis.

Leian, et Teie kirjeldatud probleemid ei ohusta põhiseadusega kaitstud ühtse riigi põhimõtet. Regionaalpoliitiliste valikute hindamine ei ole õiguskantsleri pädevuses.

PS § 2 lõige 2 sätestab, et Eesti on unitaarriik. See tähendab, et riigivõimu teostatakse Eesti riigi territooriumil ühtselt. [Põhiseaduse kommenteeritud väljaandes](#) eristatakse föderaal- ehk liitriigi ning unitaarriigi tunnuseid: „Unitaarriigi olemuslikuks tunnuseks on see, et riigivõimu teostamise osas ei ole ühegi keskvõimu organi kõrval samu ülesandeid täitvat piirkondlikku organit, mis poleks allutatud riigi keskorganile; unitaarriigil on üks parlament ja ühtne kohtusüsteem.“ Riigi ebaühtlane majanduslik areng ei lähe vastuollu unitaarriigi põhimõttega.

Põhiseaduse järgi on riigivõimu ülesanne eelkõige õiguste ja vabaduste tagamine ([PS § 14](#)). [Riigikohus](#) on leidnud, et „riik ei saa lasta tekkida olukorral, kus esmatähtsate avalike teenuste kättesaadavus johtub ulatuslikult sellest, milline on isiku elu- või asukohajärgse omavalitsusüksuse majanduslik suutlikkus. /.../ Nii näiteks ei ole PS § 28 mõtte kohaselt aktsepteeritav olukord, kus peamiste sotsiaalsete põhiõiguste tagatus on osas, milles selle eest vastutab kohalik omavalitsus, riigi erinevates piirkondades olulisel määral varieeruv sõltuvalt erinevustest omavalitsusüksuste majanduslikus suutlikkuses.“ Õiguskantsler vaatab näiteks, kas seaduses ette nähtud sotsiaalteenuseid pakutakse kõigis omavalitsustes, et asukohast sõltumata oleks tagatud inimväarikus ja sotsiaalriigi aluspõhimõtete järgimine (PS § 10 ja § 28 lg 2). Piirkondlikud investeeringud majandusarengu soodustamiseks ei ole PS-is kaitstud hüve.

Tegelikult on riik oma tegevusega sageli eelistanud just väljaspool Harjumaad asuvaid piirkondi. Hiljuti küsiti õiguskantslerilt, kas põhiseadusega on kooskõlas, et riigiametid rakendavad piirkondlikke palgaerisusi. Nii näiteks on Viru Vanglas töötavatele vanglaametnikele kehtestatud võrreldes Tallinna Vanglaga keskmiselt 25% kõrgem palgatase. [Leidsin](#), et selline vanglaametnike erinev kohtlemine on õigustatud. Ida-Viru või Harju maakonna päästeteenistujatele võib maksta sama töö eest kuni 10% suuremat põhipalka kui mujal Eestis

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

töötavatele päästeteenistujatele. Ida-Viru töötajate kõrgem palk on põhjendatud regionaalse arengukava eesmärgiga tugevdada piirkonna konkurentsivõimet ja elavdada tööhõivet. Tallinnas on põhjenduseks päästetöötajate suurem töökoormus. [Hindasin](#), et ka selline diferentseerimine on põhiseaduspärane.

[Riigikontroll](#) kirjutas 2017. aastal ülevaates „Euroopa Liidu ja muude taristutoetuste kasutamise probleemid kohalikes omavalitsustes“, et viimase kümne aasta jooksul on vaid veerand sotsiaalse taristu korrastamiseks mõeldud regionaaltoetustest jõudnud viide suuremasse linna, kus elab pool rahvastikust: Tartusse (32,2 miljonit eurot), Tallinna (27,4 miljonit eurot), Narva (9,1 miljonit eurot), Rakverre (7,9 miljonit eurot) ja Kohtla-Järvele (6,2 miljonit eurot). Kõige kehvas seisukorras on aga just suuremate omavalitsuste taristu. Eriti Tallinnas, kuhu on koondunud kõige rohkem teenuste tarbijaid, on kõige suurem investeeringute puudus. Arvestades toetusi elaniku kohta, on kõige rohkem toetusi antud Järvamaa ja Võrumaa omavalitsustele ning kõige vähem Harjumaa ja Ida-Virumaa omavalitsustele. Tallinna linn koos seda ümbritsevate omavalitsustega on saanud üldse kõige vähem toetusi.

Nende faktide varal soovisin näidata, et arvamused selle kohta, milline on õige regionaalpoliitika, võivad olla väga erinevad. Ei saa öelda, et riik on oma tegevuses eelistanud Harjumaad teistele piirkondadele. See, kas investeeringu- või teisi toetusi otsustades võtta aluseks ühtlane jaotus üle territooriumi või rahvastiku paiknemine, on poliitiline otsus. Õiguskantsler jälgib, et igas Eestimaa nurgas oleksid tagatud põhiõigused ja -vabadused.

Tänan teid huvitava teemapüstituse eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise